YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
15 päivänä joulukuuta 1982 *

Asiassa 286/81,

jonka Gerechtshof Amsterdam, economische kamer, on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen ensin mainitussa tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa, jossa vastaajana on

Oosthoek's Uitgeversmaatschappij BV,

ennakkoratkaisun ETY:n perustamissopimuksen 30, 34 ja 36 artiklan tulkinnasta, kun kyse on myynnin edistämiseksi käytettävien kylkiäistarjousten rajoittamista koskevasta Alankomaiden lainsäädännöstä,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti J. Mertens de Wilmars, jaostojen puheenjohtajat P. Pescatore, A. O'Keeffe ja U. Everling sekä tuomarit A. J. Mackenzie Stuart, G. Bosco, T. Koopmans, O. Due ja K. Bahlmann,

julkisasiamies: P. VerLoren van Themaat,
kirjaaja: P. Heim,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Gerechtshof Amsterdam on esittänyt 9.10.1981 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 3.11.1981, ETY:n perustamissopi-

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

muksen 177 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen ETY:n perustamissopimuksen 30 ja 34 artiklan tulkinnasta voidakseen arvioida, onko Alankomaiden lainsäädäntö, jolla pyritään rajoittamaan vapautta tarjota ja antaa kylkiäisiä elinkeinoharjoittamisen yhteydessä, yhteensoveltuva yhteisön oikeuden kanssa.

2 Kysymys on esitetty asiassa, joka koskee Oosthoek's Uitgeversmaatschappij BV -nimisen alankomaalaisen yhtiön (jäljempänä Oosthoek) tekemää valitusta Utrechtin Arrondissementsrechtbankin antamasta tuomiosta, jossa yhtiö tuomittiin maksamaan kolme 85 guldenin suuruista sakkoa vuonna 1977 annetun *Wet Beperking Cadeaustelsel*in (kylkiäisjärjestelmää rajoittava laki) rikkomisesta.

3 Edellä mainitun lain 2 pykälän 1 momentissa kielletään tarjoamasta tai antamasta lisäetuja (kylkiäisiä) elinkeinoharjoittamisen yhteydessä. Kieltoon liittyy kuitenkin lukuisia poikkeuksia, erityisesti 4 pykälän 3 momentissa säädetty poikkeus, jonka mukaan lisäedun luonteisen tuotteen tarjoaminen tai antaminen on sallittua, jos tuotetta yleensä käytetään tai kulutetaan kaikkien niiden tuotteiden käytön tai kulutuksen yhteydessä, joiden ostamisen perusteella ensin mainittu tuote tarjotaan tai annetaan – peruste, josta tavallisesti käytetään nimitystä käyttöyhteys (*consumptieverwantschap*) – ja jos se on varustettu pysyvällä ja normaalissa käytössä näkyvällä merkinnällä, joka antaa sille selkeästi mainonnallisen luonteen, ja jos sen arvo ei ole suurempi kuin 4 prosenttia niiden tuotteiden kokonaismyyntihinnasta, joiden ostamisen perusteella kyseinen tuote tarjotaan tai annetaan.

4 Oosthoek pitää kaupan Alankomaissa, Belgiassa sekä pienessä osassa Pohjois-Ranskaa erilaisia hollanninkielisiä tietosanakirjoja, joista osan laatii ja valmistaa Oosthoek Alankomaissa ja osan sen sisaryhtiö Belgiassa. Vuodesta 1974 Oosthoek tarjosi mainonnassaan sanomalehdissä ja aikakauslehdissä julkaistujen ilmoitusten sekä esitteiden välityksellä kaikille tietosanakirjan tilaajille kylkiäisenä sanakirjan, maailmankartan tai pienen tietosanakirjan. *Wet Beperking Cadeaustelsel*in tultua voimaan vuonna 1977 Alankomaissa nostettiin tämän menettelyn johdosta Oosthoekia vastaan syyte kyseisen lain säännösten rikkomisesta.

5 Kyseinen myynninedistämismuoto on Oosthoekin mukaan yhteensoveltuva asiaa koskevan Belgian lainsäädännön kanssa, johon myös sisältyy kylkiäistarjousten käyttöä myynninedistämiskeinona koskeva kielto, johon liittyy samankaltainen poikkeus kuin vuoden 1977 *Wet Beperking Cadeaustelsel*in

4 pykälän 3 momenttiin, mutta jonka mukaan tämän poikkeuksen soveltamisen perusteena ei tarvitse olla käyttöyhteys.

6 Samoin kuin Utrechtin Arrondissementsrechtbank, katsoi tuomiossaan, johon pääasian käsittelyssä haetaan muutosta, Gerechtshof Amsterdam on katsonut, ettei myytyjen tietosanakirjojen ja kylkiäisinä tarjottujen kirjojen välillä ole *Wet Beperking Cadeaustelsel*in 4 pykälän 3 momentin mukaista käyttöyhteyttä ja että Oosthoekin käyttämät myynninedistämiskeinot ovat siten kyseisen lain vastaiset. Koska Oosthoek kuitenkin on vedonnut siihen, että vuoden 1977 *Wet Beperking Cadeaustelsel* on ETY:n perustamissopimuksen 30 ja 34 artiklan vastainen, Gerechtshof Amsterdam on pitänyt tarpeellisena seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen esittämistä yhteisöjen tuomioistuimelle:

"Onko yhteisön oikeuden (erityisesti tavaroiden vapaan liikkuvuuden periaatteen) mukaista, että *Wet Beperking Cadeaustelsel*in säännösten johdosta kustantajaa, joka pyrkii edistämään osittain Alankomaista ja osittain Belgiasta lähtöisin olevien erilaisten hakuteosten myyntiä hollannin kielen koko kielialueella tarjoamalla kirjoja kylkiäisinä, velvoitetaan lopettamaan kyseisen Belgiassa sallitun myynninedistämiskeinon käyttö Alankomaissa yksinomaan siitä syystä, että Alankomaiden lainsäädännössä edellytetään, että kylkiäisen ja tuotteen, johon kylkiäistarjous perustuu, välillä on oltava käyttöyhteys?"

7 Tällä kysymyksellä Gerechtshof Amsterdam pyrkii pääasiallisesti selvittämään, estävätkö ETY:n perustamissopimuksen 30 ja 34 artiklan määräykset sen, että jäsenvaltio soveltaa toisesta jäsenvaltiosta tuleviin tai toiseen jäsenvaltioon lähteviin tuotteisiin kansallista lainsäädäntöä, jossa kielletään kirjojen tarjoaminen tai antaminen kylkiäisenä tietosanakirjan ostajille myynnin edistämiseksi ja jonka mukaan tästä kiellosta poikkeaminen edellyttää kylkiäisen ja myydyn tuotteen välistä käyttöyhteyttä.

8 Alankomaiden, Saksan ja Tanskan hallitukset väittävät esittämissään huomautuksissa ensiksi, että kysymyksessä olevan kaltaisella kansallisella lainsäädännöllä ei ole mitään erityistä vaikutusta yhteisön sisäiseen kauppaan eikä se kuulu ETY:n perustamissopimuksen 30 ja 34 artiklan soveltamisalaan.

9 Tältä osin on todettava, että Alankomaiden lainsäädännön soveltaminen Alankomaissa tuotettujen tietosanakirjojen myyntiin Alankomaissa ei tosiasiallisesti liity millään tavalla tavaroiden tuontiin tai vientiin, eikä siten kuulu 30 ja 34 artiklan soveltamisalaan. Kun Belgiassa tuotettuja tietosanakirjoja myydään Alankomaissa ja Alankomaissa tuotettuja tietosanakirjoja myydään muissa jäsenvaltioissa, kyseessä ovat kuitenkin yhteisön sisäiseen kauppaan liittyvät liiketoimet. Kun otetaan huomioon kansallisen tuomioistui-

men esittämä kysymys, tältä osin on siksi arvioitava, ovatko Alankomaiden lainsäädäntöön sisältyvien kaltaiset säännökset yhteensoveltuvia sekä ETY:n perustamissopimuksen 30 artiklan että sen 34 artiklan kanssa.

10 Oosthoek väittää, että Alankomaiden lainsäädännön vuoksi sen on käytettävä erilaisia myynninedistämiskeinoja eri jäsenvaltioissa, jotka muodostavat yhtenäisen markkina-alueen, mistä sille aiheutuu lisäkustannuksia ja muita haittoja ja sen vuoksi kyseisten tietosanakirjojen tuonti ja vienti vaikeutuu. Käyttöyhteyden vaatiminen ei ole Oosthoekin mukaan perusteltua kuluttajansuojan eikä kilpailuolosuhteiden turvaamisen kannalta.

11 Komissio arvioi, että vaikka ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että tällaisella toimella saatetaan välillisesti rajoittaa tietosanakirjojen tuontia, toimi ei kuitenkaan ole 30 artiklan vastainen, koska sitä sovelletaan erotuksetta kaikkiin tavaroihin ja se on perusteltu kuluttajansuojaan ja talousjärjestelmään liittyvistä syistä.

12 Kansalliselle tuomioistuimelle annettavan vastauksen kannalta vientiin liittyvää kysymystä ja tuontiin liittyvää kysymystä on tarkasteltava erikseen.

13 Viennin osalta 34 artiklassa tarkoitetaan kansallisia toimenpiteitä, joilla on tarkoituksena rajoittaa erityisesti vientiä ja kohdella eri tavalla jäsenvaltion sisäistä kauppaa ja ulkomaankauppaa ja siten taata erityisiä etuja kyseisen valtion kotimaiselle tuotannolle tai sen sisäisille markkinoille, tai toimenpiteitä, joilla on tällainen vaikutus. Nyt kyseessä oleva lainsäädäntö ei selvästikään täytä tätä määritelmää, siltä osin kuin se koskee Alankomaissa tuotettujen tietosanakirjojen myyntiä yhteisön muihin jäsenvaltioihin. Kyseisessä lainsäädännössä asetetaan ainoastaan tiettyjä rajoituksia markkinointiedellytyksille Alankomaissa mutta ei vaikuteta vientiin tarkoitettujen tavaroiden myyntiin.

14 ETY:n perustamissopimuksen 30 artiklassa tarkoitettujen tuonnin rajoitusten osalta on todettava, kuten yhteisöjen tuomioistuin on toistuvasti todennut asiassa 120/78, Rewe, 20.2.1979 antamastaan tuomiosta lähtien (Kok. 1979, s. 649), että kaupan pitämistä koskevan yhteisen sääntelyn puuttuessa kansallisten oikeussääntöjen eroista aiheutuvat tavaroiden vapaan liikkuvuuden rajoitukset on hyväksyttävä siltä osin kuin tällaisia oikeussääntöjä, joita sovelletaan erotuksetta kotimaisiin ja maahan tuotuihin tuotteisiin, voidaan pitää perusteltuna muun muassa kuluttajansuojaa ja hyvää kauppatapaa koskevien pakottavien vaatimusten täyttämiseksi.

15 Lainsäädäntö, jolla tiettyjä mainonnan muotoja ja tiettyjä myynninedistämiskeinoja rajoitetaan tai ne kielletään, voi olla siitä huolimatta, ettei sillä välittömästi säännellä tuontia, omiaan rajoittamaan tuonnin määrää sen vuoksi, että se vaikuttaa mahdollisuuksiin markkinoida maahan tuotuja tuotteita. Ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että koska tällaisen lainsäädännön vuoksi kyseisen toimijan on joko käytettävä erilaisia menetelmiä eri jäsenvaltioihin kohdistuvassa mainonnassa tai myynnin edistämisessä taikka luovuttava menetelmästä, jota kyseinen toimija pitää erityisen tehokkaana, tällainen lainsäädäntö voi olla tuonnin rajoitus, vaikka sitä sovelletaan erotuksetta kotimaisiin ja maahan tuotuihin tuotteisiin.

16 Näin ollen on tutkittava, onko Alankomaiden lainsäädäntöön sisältyvän kaltainen myynnin kylkiäisjärjestelmää koskeva kielto perusteltu kuluttajansuojaa ja hyvää kauppatapaa koskevien tarpeiden täyttämisen kannalta.

17 Esitetyt asiakirjat osoittavat, että vuoden 1977 *Wet Beperking Cadeaustelsel*issä pyritään kahteen tavoitteeseen eli toisaalta siihen, että yritykset, jotka tarjoavat tuotteita ilmaiseksi tai erittäin halvalla oman tuotevalikoimansa myynnin edistämiseksi, eivät aiheuta häiriötä normaaleille kilpailuolosuhteille, ja toisaalta siihen, että kuluttajansuoja varmistetaan lisäämällä markkinoiden avoimuutta.

18 On kiistatonta, että kylkiäisten tarjoaminen myynninedistämiskeinona voi johtaa kuluttajia harhaan tuotteiden todellisten hintojen suhteen ja vääristää kilpailukykyyn perustuvan kilpailun edellytyksiä. Lainsäädäntö, jossa tämän perusteella rajoitetaan tällaisia kauppatapoja tai jopa kielletään, on siten omiaan edistämään kuluttajansuojaa ja hyvien kauppatapojen noudattamista.

19 Tällaisen lainsäädännön osalta kansallisen tuomioistuimen esittämä kysymys koskee erityisesti käyttöyhteyden olemassaolon perustetta, jonka tarkoitus esillä olevassa asiassa on määrittää sellaisen poikkeuksen soveltamisala, jolla lievennetään kylkiäisiä koskevaa periaatteellista kieltoa.

20 Vaikka muiden jäsenvaltioiden, erityisesti Belgian, lainsäädännössä ei ole kyseistä perustetta, tämä ei tarkoita sitä, että sillä ei olisi yhteyttä Alankomaiden lainsäädännön edellä mainittuihin tavoitteisiin ja erityisesti pyrkimykseen saavuttaa kuluttajansuojan ja hyvän kauppatavan kannalta välttämättömänä pidetty markkinoiden avoimuus. Kansallinen lainsäädäntö, jossa käytetään tällaista perustetta kylkiäistarjouksia koskevasta kiellosta tehdyn poikkeuksen soveltamisalan määrittämiseksi, ei mene pitemmälle kuin kyseisten tavoitteiden saavuttamisen kannalta on välttämätöntä.

21 Esitettyyn kysymykseen on näin ollen vastattava, että ETY:n perustamissopimuksen 30 ja 34 artiklan määräykset eivät estä sitä, että jäsenvaltio soveltaa toisesta jäsenvaltiosta tuleviin tai toiseen jäsenvaltioon lähteviin tuotteisiin kansallista lainsäädäntöä, jossa kielletään kirjojen tarjoaminen tai antaminen kylkiäisenä tietosanakirjan ostajille myynnin edistämiseksi ja jonka mukaan tästä kiellosta myönnettävän poikkeuksen soveltaminen edellyttää, että kylkiäisen ja tuotteen, johon kylkiäistarjous perustuu, välillä on oltava käyttöyhteys.

Oikeudenkäyntikulut

22 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Alankomaiden, Saksan ja Tanskan hallituksille sekä Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Gerechtshof Amsterdamin 9.10.1981 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

ETY:n perustamissopimuksen 30 ja 34 artiklan määräykset eivät estä sitä, että jäsenvaltio soveltaa toisesta jäsenvaltiosta tuleviin tai toiseen jäsenvaltioon lähteviin tuotteisiin kansallista lainsäädäntöä, jossa kielletään kirjojen tarjoaminen tai antaminen kylkiäisenä tietosanakirjan ostajille myynnin edistämiseksi ja jonka mukaan tästä kiellosta myönnettävän poikkeuksen soveltaminen edellyttää, että kylkiäisen ja tuotteen, johon kylkiäistarjous perustuu, välillä on oltava käyttöyhteys.

Mertens de Wilmars Pescatore O'Keeffe Everling

Mackenzie Stuart Bosco Koopmans Due Bahlmann

Julistettiin Luxemburgissa 15 päivänä joulukuuta 1982.

kirjaajan puolesta
J. A. Pompe
apulaiskirjaaja

G. Bosco
ensimmäisen jaoston puheenjohtaja